

חוברת תקצירים

של משתתפי קורס

"חשיבה מקיימת" - הכשרה לסוכני שינוי בסמינר הקיבוצים

2009-2010

תשי"ע

'הזורע חיטה דואג לשנה, הנוטע עצים דואג לשנים, המחנך נפשות דואג לדורות'

ברכת סמינר הקיבוצים

חוברת התקצירים אשר לפניכם מציגה את פירות הביכורים של התוכנית "חשיבה מקיימת הכשרת לסוכני שינוי". תוכנית זו נבנתה בשיתוף פעולה בין מרכז השל ובין המכללה. במרכז של התוכנית עמדה סוגיית הפיכתה של מכללת סמינר הקיבוצים ל"מכללה מקיימת" וזאת באמצעות 25 משתתפים "משוגעים לדבר" חברי הנהלת המכללה, סגל אקדמי ומינהלי אשר לקחו על עצמם להוביל את המהלך.

תש"ע הייתה שנה ירוקה במכללה שמטרתה הרחבת מעגל ההטמעה של ירוק הקמפוס במכללה. לצד אירועים רבים נפתחה התוכנית חשיבה מקיימת הובלת תהליכי שינוי **שמטרתה העיקרית יצירת רשת מחוללי שינוי בתחום הקיימות במכללה**. במהלך השנה למדנו מושגים מרכזיים בתחום הסביבה והקיימות, ערכנו סיורים וניסינו ללמוד מהצלחות של במוסדות "ירוקים" נפגשנו עם פעילים ומחוללי שינוי. כל זה סייע לבחינת סמינר הקיבוצים בראי הקיימות וכך הלכו והתגבשו צוותים שתוכניות העבודה שלהם מוצגות.

בסיום דברי ברצוני להודות לאנשים רבים שסייעו להובלת והפעלת תוכנית זו: המשנה לתכנון ופיתוח פרופ' ציפי ליבמן ומנכ"לית המכללה צאלה יפה וכן לכל הנהלת המכללה שתמכה בתוכנית. מרכז השל ובעיקר אורלי רונן ודיויד דוניץ שהובילו את הקבוצה בבטחה ויצרו איתנו תוכנית גמישה שנבחנה והותאמה לקבוצה ולצרכיה לאורך כל השנה. תודה מיוחדת לבתיה קלדרון שרכזה את כל הפעילות הלוגיסטית מאחורי הקלעים כולל בניית אתר הקורס. ולבסוף לכם משתתפי הקורס היקרים, שהתפניתם מעיסוקים אחרים למדתם, התמדתם ויצרתם את פירות התוכנית שישמשו בסיס לפעולות המועצה הירוקה בשנים הבאות.

שלכם,

ד"ר אילנה אבישר

יו"ר המועצה הירוקה

תוכן עניינים

עמוד

ברכות

3 ..... תוכן עניינים

4..... התפתחות תפיסת הקיימות בסמינר הקיבוצים

התקצירים

6..... מסלול מקיים וירוק

9..... פרויקט טיפול בפסולת בקמפוסים

11 ..... כלכלה מקומית, צמצום צריכה ותרומה לקהילה

13 ..... פרויקט טבע בקמפוס

42..... יירוק קמפוס צפון והרחבת המודעות החזותית

15..... מכללה נקייה מבדלי סיגריות

17..... הפחתת שימוש במי מקורות

18..... אדום וירוק- בין חברה לסביבה בתוכנית החממות

יצירת תשתית להטמעה במכללה של השינויים בפרויקטים שנבנו

19..... במסגרת הקורס

התפתחות תפיסת הקיימות בסמינר הקיבוצים

כיום אנו חיים בעידן של עודף עצום במוצרי צריכה בעוד שהטבע סביבנו הולך ומתדלדל. שימוש מושכל במשאבי הטבע, כזה המאפשר שמירת כדור הארץ כסביבה תומכת חיים לדורות הבאים, הוא **פיתוח בר-קיימא**. סוגיות סביבתיות רבות ומורכבות הקשורות לתפיסת הקיימות עומדות כיום במרכזו של השיח החברתי והאקדמי. **קיימות** היא תפיסת עולם ודרך חיים השואפת למימוש הצרכים הסביבתיים, החברתיים והכלכליים של כל אדם, תוך שמירה על זכותם של הדורות הבאים לממש את צורכיהם. בכל תרבות קיימים היבטים ייחודיים של קיימות, הקשורים למסורת ולסביבה המקומית. לכן, כל ציבור יכול להעשיר את החשיבה והעשייה המקיימות של הכלל. **"ירוק הקמפוס"** (Campus Greening) מוכר בעולם כמושג המתאר את תהליך הברור וההטמעה של פיתוח בר-קיימא ואזרחות סביבתית בקרב מוסדות חינוך והשכלה. מושג זה כרוך בהטמעת עקרונות הקיימות בכל ההיבטים של פעילות ותפעול המוסד והקטנת **"טביעת הרגל האקולוגית"** שלו.

מכללת סמינר הקיבוצים עברה בשלוש השנים האחרונות תהליך ארגוני אסטרטגי המכונה בשם **תוכנית 10** שמטרתו מיצוב המכללה בין עשרת המוסדות האקדמיים המובילים בישראל. בהליך זה נקבע ייעוד המכללה: **" סמינר הקיבוצים - מכללה אקדמית אשר שליחותה פיתוח והכשרת אנשי חינוך... בעלי גישה הומניסטית ואחריות חברתית סביבתית"**. במסמך הערכים של המכללה נקבע ערך **" אחריות חברתית סביבתית"** כאחד מששת ערכי המכללה וכך נאמר: **" האחריות החינוכית, החברתית והסביבתית היא " מורשת מייסדים" והוויה חיה: עם האידיאולוגיה של אחריות לאדם ולטבע נולד סמינר הקיבוצים, ובתקופה זו, בתחילת העשור השמיני לחייו, מקבלת האחריות החברתית והסביבתית משנה כוח והתחדשות מרשימה"**.

בראשית שנה"ל תשס"ח (נובמבר 2007) החליטה הנהלת סמינר הקיבוצים לפעול למיצוב המכללה כסביבתית ולהסמכת המכללה כ"קמפוס ירוק". הוקמה מועצה ירוקה שכללה חברים מהנהלת המכללה, חברי סגל אקדמי ומנהלי וסטודנטים פעילים מסחוג.

בשנה הראשונה לפעילותה, למדה המועצה הירוקה מהו קמפוס ירוק, התחלקה לוועדות משנה: תשתיות, תוכניות לימודים, קהילה שפעלו כל אחת בתחומן. בשנה השנייה תשס"ט נמשכו הפעולות השונות, נכתבה חוברת הקמפוס הירוק אשר הובילה להסמכת המכללה ביולי 2009 על ידי המשרד להגנת הסביבה. וכך נכתב במכתב ההסמכה: **"הוועדה התרשמה ממגוון והיקף תוכניות הלימודים בתחום הסביבה. המכללה מכוונת ללימודי תואר ראשון בביולוגיה, בדגש סביבתי ומכשירה גם לתואר שני בחינוך סביבתי. כמו כן התרשמה הוועדה ממגוון הבחירה בקורסים שעוסקים בחינוך לקיימות, מעורבות חברתית סביבתית, מנושאי עבודות הגמר ופרויקטים המתבצעים על ידי הסטודנטים לתואר ראשון ושני ותרומתם לתחום האקדמי והיישומי."**

שלוש שנות עשייה במועצה הירוקה

תש"ע:שנה ירוקה בסמינר-יום לעובדי המנהל בנושא קיימות, כנס מורים סביבה זה אנחנו?, יום כדור"א, יום אדום ירוק, קורס חשיבה מקיימת הובלת תהליכי שינוי, כינס חינוך סביבתי

תשס"ט: העמקה- כתיבת החוברת לתו הירוק, איסוף מי מזגנים, הקמת גינת צמחי א"י (פיילוט), חלוקת מלגות ירוקות, שוק קח תן, מועדון הסרט הירוק, חידון ראש ירוק

תשס"ח: הקמת המועצה הירוקה, למידה מהו קמפוס ירוק, הקמת ועדות, אירועים ירוקים

1. מסלול מקיים וירוק

מובילים ויזמים ירוקים במסלול היסודי ובגיל הרך

מרכזים: ד"ר נורית דביר; דויד דוניץ; ד"ר ניר מיכאלי; ד"ר שרון צ'כובר
שותפים: ד"ר דני סימון; ד"ר ליאורה לב; ד"ר נירית אסף; ד"ר אילנה אבישר

רציונל

מחנכים בבית הספר היסודי ובגיל הרך עשויים להוות מובילי שינוי בנושאי קיימות וסביבה. יחד עם זאת הנושא נעדר מתוכנית הלימודים שלהם במהלך הכשרתם במכללה, הידע שלהם בנושא לוקה בחסר ומודעותם לחשיבות הנושא ולהוראתו מועטה.

מטרות

התוכנית מכוונת להקניית ידע בנושאי קיימות וסביבה; לפתח מודעות בקרב סטודנטים ומרצים לנושאים הללו; להניע את הסטודנטים להוביל יוזמות ירוקות למען המסלול כולו ולהבנות תשתית פדגוגית לחינוך לקיימות בבית הספר היסודי ובגיל הרך.

קהל היעד

- סטודנטים במסלול היסודי
- סטודנטים במסלול הגיל הרך

מסלול בית הספר היסודי

תכנון לתשע"א

מיסוד תפקיד של מוביל קיימות במסלול אשר תחומי אחריותו:

- **בתוכנית הבלתי פורמלית** - יצירת תשתית ליוזמות ירוקות והובלתן (מעורבות חברתית; יום עיון; סיור לימודי; קמפוס ירוק; חידון; סביבות למידה בבנין המסלול ועוד)
- **בתוכנית הפורמלית** -
  - א. תכנון קורס חובה עתיר קרדיט בקיימות וסביבה לשנה ב במסלול
  - ב. למתמחי מדעים ביסודי -
    - פיתוח שני קורסים חדשים בקיימות: מבוא למדעי כדור הארץ ו"חינוך לקיימות"
    - הרחבת העיסוק בנושא הקיימות בקורסים קיימים
  - ג. במסגרת החוג לחינוך - פיתוח תוכנית דו חוגית למנהיגות ויזמות (גם ירוקה ומקיימת)

יעדי 2010

משאבים נדרשים

- 1 ש"ש למוביל קיימות במסלול
- אישור הנהלה לשנות את המתווה הקיים ולהכניס קורס/ים ירוק/ים
- תקציב ליוזמות ירוקות במסלול: קמפוס/ יום עיון/ סיור לימודי

שותפים

- ד"ר נורית דביר, מוביל ירוק: דויד דוניץ, ד"ר שרון צ'כובר, ד"ר דני סימון, ד"ר נירית אסף, ד"ר אילנה אבישר

מסלול הגיל הרך

חינוך לקיימות בחינוך הרך, פירושו יצירת סביבה חינוכית משמעותית עבור הילדים, שאין בה אלימות. סביבה המספקת את צרכי הילד בתהליך התפתחות אישיותו ובכך מאשרת ומכירה את מה שהינו. סביבה המאפשרת לו השתקפות שמהווה עדות לכך שהוא קיים, חיוני ובעל ערך- עצמי מווסת.

את זאת נוכל להשיג באמצעות תוכנית לימודים מותאמת, המאפשרת בנוסף לפיתוח המודעות בנושא משאבי הטבע, הצרכנות והפסולת, גם מפגש עם תהליך הצמיחה בגן הירק בעונות השנה המתחלפות, כמו גם יצירת קשר עם בעלי החיים והבנת צרכיהם. סביבות למידה שכאלה מאפשרות פיתוח חינוכי ערכי ואמפתי שיש בו עוררות ליוזמה, לבחירה, ליכולת התמסרות לערכים ואידיאלים. הן תורמות להתלהבות הילד ונוטעות בו את החוויה שלדברים יש משמעות. כאן ניתנת לו ההזדמנות לחוש שלמרות היותו רך בשנים, הוא יכול לתת מעצמו, לתרום ולהתמיד. כל אלו יחליפו וימנעו תחושות של ריקנות ויאוש המובילות בסופו של דבר לכיוונים שאינם רצויים, כמו של אלימות או צרכנות יתר.

תכנון לתשע"א

מיסוד תפקיד של מוביל קיימות במסלול אשר תחומי אחריותו הם:

• בתוכנית הפורמלית –

- א. פתיחת קורס חדש בשם "הגינה הלימודית" שיעסוק בין השאר בהבנת יחסי הגומלין בין האדם והסביבה. במסגרת הקורס תוקם ע"י הסטודנטים בהדרכת המרצים גינה לימודית בסמינר.
- ב. חשיפת המדריכות הפדגוגיות בגיל הרך לעקרונות ומושגים בתחום הקיימות, לחשיבות שילוב תכני הקיימות בתוכנית הלימודים של המתכשרים להוראה בגיל הרך ולחשיבות יישום ההוראה של הנושא בשבועות העבודה המעשית במסגרות החינוך הרגיל והמיוחד. מטרתו אלו יושגו באמצעות בניית יום עיון שיכלול: הרצאה וסרט בנושא הקיימות ועבודה בקבוצות בסדנא תהליכית שיש בה למידת עמיתים ובה תינתן הזדמנות להעלאת הידע והניסיון הקודם בתחום, הדגשת היבטים מעשיים-יישומיים ומתן הזדמנות לביטוי אישי והכרות עם השקפות עולם של עמיתים.
- ג. הרחבת העיסוק בנושא הקיימות בקורסים קיימים בגיל הרך

תכנון לתשע"ב

פתיחת קורס בנושא "ילדים ובע"ח". במסגרת הקורס תוקם בסמינר פינת חי.

תכנון לתשע"ג

פתיחת קורס בנושא "קיימות בגיל הרך".

משאבים נדרשים:

- 1 ש"ש למוביל קיימות במסלול
- תקציב ליוזמות ירוקות במסלול: הגינה הלימודית; פינת חי
- הקצאת שטח לגינה לימודית ולפינת חי
- השתלמות קצרה למורי הגיל הרך על נושא הקיימות וחשיבותו.

שותפים: ד"ר שרון צ'כובר, ד"ר נירית אסף, ד"ר ליאורה לב, ראש המסלול לגיל הרך- שלי פתאל, צוות המדריכות הפדגוגיות של הגיל הרך, צוות מורי המדעים, מנכ"ל המכללה- צאלה יפה, מנהל מחלקת אחזקה ותפעול- יוסי ניישל, דיויד דוניץ, הגן של הסמינר, יועצים חיצוניים בהתאם לצורך.

2. פרויקט טיפול בפסולת בקמפוסים במכללת סמינר הקיבוצים

צאלה יפה, חגית אלוני, מרים שפירה, יוסי ניישול

רציונל

נושא הטיפול האישי של האזרח בפסולת הנו נושא בעל חשיבות גבוהה, מכיוון שהוא חלק מהפיתרון לבעיה הלאומית, ההולכת וגדלה, של טיפול בפסולת בישראל. האמצעי הפשוט ביותר, הנתון בידי כל אחד מאיתנו – הנו הקטנת כמויות הפסולת הנשלחות להטמנה, וזאת באמצעות הפרדת הפסולת לשני מרכיבים עיקריים: פסולת רטובה ופסולת יבשה. טיפול בפסולת הרטובה הנו מסוג "פסולת = מזון", על ידי הפיכתה לקומפוסט, והפקת גז המתאן לשימוש כחומר דלק. טיפול נכון בפסולת מאפשר לכל אחד לבצע תרומה משמעותית לסביבה, באמצעות שינוי התנהגות פשוט יחסית. הטיפול הנכון בפסולת בקמפוסים של המכללה יהווה מודל מוחשי ומחנך ליישום אישי בבית לציבור גדול: באי המכללה למיניהם, ובמיוחד המחנכים לעתיד אשר יוכלו להפיצו במקומות החינוך בהם יעבדו.

מטרות הפרויקט

1. הקטנת הפסולת של המכללה באמצעות טיפול נכון בפסולת בקמפוסים, לרבות צמצום יצירת פסולת באמצעות צמצום צריכה.
2. העלאת המודעות והיכולת לטיפול בפסולת בבית - בקרב אנשי המכללה: סגל העובדים, סטודנטים

תוצרי הפרויקט

- מרכזי הפרדת פסולת בקמפוסים: כולל מערכת שילוט והסברה
- ערכה לימודית להפרדת פסולת ביתית לסגל העובדים ולסטודנטים
- מחקר הערכה: מודעות הציבור במכללה לנושא הפרדת פסולת לפני ואחרי. בדיקת מודעות כללית, ויישום אישי.

שלבי הפרויקט על פי לוח זמנים:

שלב ג - מדידה והערכה. שנת 2012	שלב ב - יישום וביצוע: שנת 2011	שלב א - תכנון והכנות עד תום שנת 2010
❖ סקר הערכה "אחרי"	<ul style="list-style-type: none"> ➤ הקמת מרכזי ההפרדה ➤ קמפיין שיווקי ➤ הפקת ערכת הסברה ולימוד 	<ul style="list-style-type: none"> ☐ הכנת התכנית המלאה לרבות מדידות והגדרת היעדים הכמותיים ☐ גיוס קבוצת הפעילים ☐ מחקר הערכה ראשון: "לפני"

משאבים נדרשים לשנת תשע"א-ע"ב

תקצוב סעיפים:

- הכנת התכנית
- קבוצת הפעילים
- מרכזי ההפרדה
- מרכזי ההפרדה
- ערכת הסברה
- קמפיין שיווקי
- מחקרי הערכה

3. כלכלה מקומית, צמצום צריכה ותרומה לקהילה

הדסה טרון, ציפי ליבמן, סמדר דוניצה-שמידט והילה אקרמן-אשר

מטרות הפרויקט

לפרויקט שלוש מטרות עיקריות הקשורות זו בזו ונגזרות האחת מן השנייה: (1) קידום כלכלה מקומית במכללה, (2) קידום צמצום הצריכה ו-(3) תרומה לקהילה. מטרות המשנה שנגזרות משלוש מטרות אלו הן העלאת המודעות בקרב הסטודנטים לחשיבותם של נושאים אלו, וכן הצגת מודל אפשרי לפעילות חינוכית עתידית של הסטודנטים בשדה החינוך.

יעדים אופרטיביים

באופן אופרטיבי שלוש המטרות מנותבות לפעולות הבאות:

(1) העסקת סטודנטים במכללה

במכללה קיימות משרות רבות שמתאימות לאיוש על ידי סטודנטים כגון: סדרנים בספרייה, מתרגלים בחדרי מחשבים, מדריכים בחדר כושר, מקלידים ומתמללים ביחידת המחקר וכו'. השאיפה היא שהמשרות הללו יאוישו על ידי סטודנטים של המכללה, ובכך לקדם את הכלכלה המקומית בקרב אנשי המכללה.

(2) מינוף פרויקט שוק "קח תן", שינוהל על ידי הסטודנטים.

שוק "קח תן" כבר החל לפעול במכללה בשנים האחרונות ביזמת הסטודנטים. היעד בהקשר זה הוא להביא למיסוד הפרויקט, תוך מתן מלגות וסיוע לסטודנטים שיפעילו וינהלו את השוק באופן רציף ומאורגן. פעילות מוצלחת של שוק "קח תן", תוביל לצמצום הצריכה ולמודעות בנושא. בנוסף, ברצוננו להרחיב את פעילות השוק גם מעבר ל"קח תן" על ידי מכירת מגדנות על ידי הסטודנטים.

(3) תרומה לקהילה.

עודפי השוק, הכספים שיאספו ממכירת המגדנות, וכן מוצרים מסוימים שייועדו ישירות לתרומה יינתנו כתרומה לקהילה באופן מובנה ומסודר.

מיפוי שותפים

בפרויקט זה חוברים יחדיו מספר גורמים, הכוללים את יוזמי הפרויקט (הדסה טרון, סמדר דוניצה-שמידט, ציפי ליבמן והילה אקרמן-אשר), הנהלת המכללה, מחלקת אחזקה, דיקנית הסטודנטים, מועצה ירוקה ואגודת הסטודנטים.

משימות ופעולות

להלן מפורטות המשימות והפעילות שיש לנקוט על מנת להוציא אל הפועל את הפרויקט. הפעולות סדורות על פי סדר היעדים של הפרויקט.

1) עידוד העסקת סטודנטים במכללה

- קיום פגישה עם ההנהלה לצורך מיפוי צרכי התעסוקה שמתאימים לסטודנטים במכללה.
- קיום פגישות עם "מעסיקים" רלבנטיים / פוטנציאליים במכללה.
- הכנת "מסמך נהלים" בנדון בשיתוף ההנהלה, לצורך מיסוד העסקת הסטודנטים במכללה.
- הטמעת הנהלים בקרב כל גורמי הקצה.
- פרסום הפעילות, תוך הצגת המכללה כמקדמת "כלכלה מקומית".

2) מינוף פרויקט שוק "קח תן" במכללה

- קיום פגישה עם ההנהלה לצורך קבלת אישור וסיוע בקידום הנושא.
- הקצאת שטח אחסון לטובת הפרויקט.
- הקצאת מלגות ירוקות לסטודנטים פעילים.
- הגדרת תפקידים לסטודנטים הפעילים בשיתוף עם אגודת הסטודנטים.
- בחינת האפשרות שסטודנטים לתואר שני ב"אוריינות חזותית בחינוך" ייקחו חלק בפרויקט, באמצעות עיצוב ה"שוק" כחלק מלימודיהם.
- וידוא הנעת הפרויקט בשנת תשע"א.
- פרסום הפעילות, תוך הצגת המכללה כמקדמת "צמצום הצריכה".

3) תרומה לקהילה

- עודפים משוק "קח תן" יועברו כתרומה לקהילה.
- מוצרים שיתקבלו עבור השוק ימוינו, בטרם הגעתם לשוק, וחלקם יימסרו ישירות כתרומה לקהילה.
- כספים ממכירת מגדנות (שיוכנו ויימכרו בשוק בתורנות על ידי הכיתות) יועברו כתרומה לקהילה.

תוצרים ומדדי הצלחה

התוצר הראשון אליו אנו שואפים הוא שסטודנטים יהיו מועסקים במכללה באופן שוטף וממוסד במשרות שונות ברחבי המכללה. ממד הצלחה הוא: כ- 90% מכלל המשרות ה"סטודנטיליות" מאוישות על-ידי סטודנטים.

תוצר שני הוא ששוק "קח תן" יהיה פעיל בתדירות של אחת לחודש במכללה. מדד הצלחה הוא: חלק ניכר מהסטודנטים ושאר קהילת המכללה נוטל חלק פעיל (נותן ולוקח) בשוק.

התוצר השלישי הנגזר מפעילות השוק הוא, שהמכללה תעביר באופן שוטף תרומות לקהילה משוק "קח תן".

4. פרויקט טבע בקמפוס

עדינה משעל, איילת שוסטר

רציונל

בקמפוס המכללה שטח גדול מאוד של גינות. ניתן להשתמש במשאב זה לתמיכה ברכיבים מסוימים של המגוון הביולוגי וככלי לחינוך סביבתי. טבע-עירוני בתחום הסמינר עשוי להוות מצע למחקר והוראה עבור מרצים וסטודנטים ואף יכול, בתכנון נאות, להוות מוקד משיכה לבתי ספר וגני ילדים בסביבה.

שותפים לביצוע

גננים, סטודנטים ומרצים (כולל מאו"ט), משעול.

תכנית מוצעת

1. שילוט כל הצמחים בסמינר (כגן בוטני).
2. גינון עם צמחי ארץ ישראל: בפינות שונות של הסמינר יוקמו גינות אשר מייצגות צמחיית בתי גידול שונים של מישור החוף.
2. הקמת גינה תומכת פרפרים: גינת צמחי צוף וצמחים המהווים פונדקאים עבור מיני פרפרים האופייניים למישור החוף.
3. תליית תיבות קינון עבור מינים מסוימים של צפרים.
4. כל הגינות ואתרי התיבות יהיו מלווים בשילוט עם הסברים מתאימים.
5. בכל אחת מהפינות שיוקמו תהיה תיבה ובה עלונים עם הסבר מפורט על האלמנטים השונים באותה פינה וכן דפי פעילות לימודית מתאימה הכוללת הנחיות למעקב ותצפיות.
6. הקמת פינות היטבע-עירוני וכתיבת הטקסטים לשלטים, לעלונים ולדפי העבודה, יתבצעו ע"י סטודנטים, כפרייקטים במסגרת לימודיהם.
7. הכשרת סטודנטים להעביר סיורים לימודיים בקמפוס לסטודנטים אחרים ולתלמידי בתי ספר וגנים

משאבים

נדרש תקציב עבור:

- זרעים ושתילים
- עציצים
- תיבות קינון
- שלטים דקורטיביים
- תיבות לעלוני הסבר ודפי פעילות
- ימי עבודה של גננים

5. יירוק קמפוס צפון והרחבת המודעות החזותית

ליירוק הקמפוס בכלל

מלכה בן פשט, אילנה אבישר, יוסי ניישול

"קמפוס צפון" השוכן בקצה המערבי של קריית המכללות באזור תל-ברוך, עומד לקלוט בשנת הלימודים תשע"א שניים מחוגי היצירה החשובים של בית הספר לאמנויות במכללת סמינר הקיבוצים: החוג לאמנויות העיצוב והחוג לתקשורת וקולנוע. אל קמפוס צפון יעבור קהל הסטודנטים, המרצים, עובדי המינהל והספרייה. קמפוס צפון עתיד להיות הקמפוס השני החשוב בגודלו לאחר הקמפוס המרכזי ברמת אביב.

ליירוק הקמפוס הזה, איפה, חשיבות רבה כהמשך וכהרחבה של תהליכי היירוק המתקדמים של הקמפוס המרכזי, אשר קיבל את אסמכתו לפני שנה (2009). לשיתופם של חוגי היצירה הללו - סטודנטים, מרצים, ראשי חוגים, ראשי המינהל והאחזקה - בתהליכי יירוק הקמפוס שלהם פוטנציאל גדול במיוחד. שיתופם יתבטא במעורבות פעילה כחלק מתכנית הלימודים, הן ברמת הלימוד התיאורטי והמודעות לפילוסופיית הקיימות והן ברמת היצירה הפעילה בכל מה שנוגע לתהליכי פיתוח עתידיים ביירוק הקמפוס: גינון אקולוגי לביטוייו, טיפול בפסולת, רווחה ובריאות של השוהים במקום, טיפוח הלמידה היוצרת, יצירת קשר עם הקהילה בסביבה ובאופן מיוחד ביצירת מודעות חזותית להיות הקמפוס ירוק, באמצעות פרויקטים בעיצוב, עיצוב תקשורת חזותית (שילוט, עיצוב מתקנים, עיצוב "פינות מלמדות") ובאמצעות מסעות תקשורתיים וסרטים. יתר על כן, יש לקוות כי יירוק הקמפוס יתבטא גם באופי הפרויקטים הנעשים במסגרת קורסי הסטודיו והיצירה שיישאו אופי הכולל התייחסות להיבטים של קיימות.

כיום, אמצע חודש יוני (2010), נעשים מאמצים להתקין תשתיות בתפישת הקיימות בכל מה שנוגע לחיסכון באנרגיה ובמים, הכשרת המקום לגינון אקולוגי ולטיפול נאות בפסולת ולהפחתת פסולת מלכתחילה. עיקר הפיתוח של כל ההיבטים הנוספים: רווחה ובריאות, למידה וטיפול, ייעשה בהובלת צוות שיכלול נציגות של כל אוכלוסיית הקמפוס (סטודנטים, מרצים, עובדי מינהל ואחזקה). הצעדים הראשונים יהיו, אם כן, הקמת הצוות המוביל תיעשה בד בבד עם הכשרת התשתיות ועם גיוס מרצים למעורבות קוריקולארית. לפרויקט נדרשים משאבים רבים הכרוכים בהשקעות להתחלה ולפיתוח שוטף ומתמשך.

מדובר בפרויקט ארוך טווח ומתמשך שהצלחתו תימדד בהגשמה של התכנית המוצעת ליירוק הקמפוס והפיכת תהליכי היירוק לחלק אינטגרלי מהתרבות האקדמית, הניהולית ומהוויית החיים של קמפוס צפון בהובלה ובחיבור עם קמפוס האם, באופן שניתן יהיה להעתיקה לכל קמפוס אחר.

6. מכללה נקייה מבדלי סיגריות תש"ע 2010

ועדת היגוי

אגודת הסטודנטים: אלה הדר, יותם ברום
סגל אקדמי: ד"ר דבורה גסר, ד"ר אסתר יוגב
צוות מינהלי: מידר דוד, יוסי נישול

חשיבות היוזמה

- * **הגברת מודעות אנשי המכללה לסביבה נקייה ובריאה**
הטמעת נושא איכות הסביבה
אנו פועלים מתוך מגמה לגרום לשינוי בדפוסי ההתנהגות של אנשי המכללה
לא רק ברחבי הקמפוס אלא גם בסביבתם הטבעית
- * **הפחתת פסולת מזיקה במתחם המכללה**
התכלות איטית - 15-20 שנה
בדלי הסיגריות מפוזרים בכל מקום
- * **שמירה על מראה אסתטי במכללה**

המצב כיום

- * **מדי יום מושלכים מאות בדלי סיגריות ברחבי המכללה**
הם מזהמים את המדשאות, המדרכות והכניסות השונות לבניינים.
אין מודעות בקרב הציבור במכללה לנוק הנגרם כתוצאה מהשלכת
בדלי הסיגריות
- * **חוק העישון חל על מקומות סגורים בלבד, ולכן אין באפשרותנו
לפעול בעניין העישון בשטחים הפתוחים במכללה**

פרטי היוזמה

קהל היעד - מעשני המכללה:
מדי יום מושלכים בדלי סיגריות ברחבי הקמפוס
על ידי האוכלוסייה המעשנת במכללה.
על אוכלוסייה זו נמנים:

- סטודנטים
- עובדי מינהל
- סגל אקדמי
- עובדים חיצוניים (קפיטריה, ניקיון)
- אורחים

דרכי פעולה

בניית תוכנית שנתית הכוללת:

- חינוך, הדרכה וניסוח אמנה שתחייב את כלל באי המכללה
- התקנת מאפרות מיוחדות המיועדות לסיגריות
- פיתוח והעלאת המודעות על ידי שילוט ופרסום מידע
- אכיפה ופיקוח – פקחים שיוכשרו על ידי המשרד להגנת הסביבה

- קבלת ייעוץ מהמשרד להגנת הסביבה ומעמותת "אל בדלי"
- הטלת קנסות על משליכי בדלי סיגריות

הצלחת היוזמה

מכללה נקייה מבדלי סיגריות
 כתוצאה משינוי דפוסי ההתנהגות
 והעלאת המודעות בקרב אנשי המכללה

המשאבים הדרושים

- גיוס אנשים למטרות הבאות:
  - * הסברה לשינוי התנהגותי
  - * אכיפה ופיקוח

7. הפחתת שימוש במי מקורות

מרכזת הפרויקט: בתיה קלדרון

שותפים: חני וגמן, יוסי ניישול וד"ר אמיר יחיאלי

מטרה מרכזית בשנת תשע"א: בניית מתקן איסוף מי גשמים

רציונל

אספקת מים בכמות ובאיכות מספקת הופכת לבעיה אמיתית בעולמנו. במדינה כמו שלנו אנו מצוויים להפחתה בשימוש במים טובים לשתיה. קרוב ל 1/5 מהגשם בישראל, מוצא את דרכו לים או לביוב. לצד הערך הפרקטי מעשי של איסוף מי גשמים במכללה, קיימת חשיבות חינוכית רבה. סטודנטים שייחשפו לרעיון של חיסכון במים ואיסוף מי גשמים עשויים אולי ליישם זאת בבתי הספר בעתיד.

פרטי הפרויקט

מוצע לאסוף מי גשם למיכלים מיוחדים שיוצבו בבנין החני"ג – מבנה הבניין טרפז עם גג שטוח בשטח של כ 270 מ"ר. פוטנציאל איסוף של כ 135 מ"ק/שנה.

מדובר בכמות הדרושה להדחת כל האסלות שבמבנה במשך רוב חודשי החורף + עודפים רבים להשקיה. יוצבו 6 מיכלים של 1 קוב לאורך הקיר אשר יקלטו גרוויטציונית את נגר הגג וישמשו כמאגר אופרטיבי המתמלא ומתרוקן כמספר אירועי הגשם. המערכת תחובר ל- 4 אסלות בבנין בצנרת סגולה ונפרדת. צריכה יומית משוערת כ- 1-0.5 מ"ק. המאגר מספיק ל 8 ימי צריכה, בקיץ נוכל גם לאסוף במיכלים אלו את מי המזגנים.

חשיבות הפרויקט: מעורבות הסטודנטים בהקמה ובתפעול של המערכת לא רק שתחסוך כבר בשלב הראשון יותר מ-100 מ"ק לעונה, אלא גם תחדד מודעות לחשיבה בת קיימא, ותכשיר מורים צעירים לפרויקטים דומים בבתי ספר בהם יזמו וילמדו את הנושא. חוות המיכלים תשולט, וכל עובר אורח יוכל ללמוד על אופן פעולת המערכת.

קהל היעד: כל באי המכללה, סטודנטים ולאורחים

לו"ז: בניית המערכת עד אוקטובר 2011, חיבור המערכת מלווה בהפנינג כשבועיים שלושה לאחר פתיחת שנת הלימודים.

8. אדום וירוק - בין חברה לסביבה בתוכנית

החממות

מרכזת היוזמה: לילך מרום

הרקע

תוכנית החממה ליזמות חינוכית קיימת שמונה שנים. מהשנה השנייה היא מכילה שתי דיסציפלינות- רוח, ומדעים בדגש סביבתי. עם השנים התקיים מפגש מעניין ומגוון בין השיח החברתי לשיח הסביבתי במסלול (לאו דווקא ע"פ מפתח דיסציפלינארי). תוכנית החממה הובילה את השיח הסביבתי הסטודנטיאלי במכללה ויצרה שילוב מרתק בין אקטיביזם סביבתי לשיח חינוכי. בשנים האחרונות גדלה התוכנית והשיח הסביבתי איבד מהמקום המרכזי והפך לנישה חשובה, אך לא קונצנזוסואלית מספיק. בפרויקט שלהלן – אנתח את הסיבות לכך ואציע אופני פעילות לחיזוק וליצירת עשייה- חינוכית חברתית סביבתית כליבת המסלול.

שלבי הביצוע

מיפוי מצב וצרכים – מפגש עם סטודנטים, אנשי צוות וכולי –מאי-יוני
בחינת הפורומים הקיימים- סח"ג, ועדות סטודנטים- מאי- יוני
גיבוש אסטרטגיה לתשע"א- קורסים, פורומים, אופני פעילות- מאי- אוקטובר
ליווי ומעקב במהלך תשע"א

מדדי הצלחה

- שיתוף סטודנטים רחב יותר בתכנים הסביבתיים
- יום ירוק אדום בהובלת סטודנטים רחבה, ובהשתתפות רחבה סחו"ג/ פורומים נוספים פעילים בצורה סדירה
- סטודנטים מהמסלול הסביבתי פעילים יותר בכלל אירועי המסלול.

9. יצירת תשתית להטמעה במכללה של השינויים

בפרויקטים שנבנו במסגרת הקורס

נעמי יוספסברג (מרכזת), לאה (אקלה) אקשטיין, חגית אלוני.

מטרה מרכזית: הטמעת שינויים נדרשים בהתנהגות כתוצאה מהכנסת שינויים סביבתיים במכללה, בפרויקטים שונים של הקורס, שלהצלחתם נדרש שינוי התנהגותי מצד כל באי המכללה.

רציונל

חלק מהפרויקטים שמוצעים על ידי משתתפיות הקורס תלויים להצלחתם בשינוי התנהגות מצד כל באי קהילת המכללה.

לשם כך נדרש מהלך של הטמעת השינויים בהתנהגות.

להגדלת הסיכוי להטמעה שיטתית, רצוי ליצור תהליך הטמעה עקרוני אחד במכללה, שישמש את כל הפרויקטים הרלבנטיים כאשר הם יתגבשו, כל אחד בזמנו.

קווי המתאר של הפרויקט

1. במסגרת הניסיון שהצטבר בועדת ההוראה במכללה, ותוך שימוש במנגנון שלה, תוקם ועדה שבה ישתתפו נציגויות של שלוש הקבוצות העיקריות שמהוות את קהילת באי המכללה: עובדות ועובדים, מרצות ומרצים וסטודנטיות וסטודנטים.
2. הועדה תנסח מסמך המלצות עקרוני להטמעת שינויים בהתנהגות, הנדרשים להצלחת פרויקטים סביבתיים להגדלת הקיימות במכללה.
3. **התהליך להכנת המסמך יכלול:**

- * לימוד דרכים מקובלות ליצירת תשתית להטמעת שינויים בהתנהגות, למטרת הגדלת קיימות, באמצעות יצירת אינדיקאטורים להתקדמות בהטמעת השינויים.
- * בניית דרכים לחינוך באי קהילת המכללה לשינוי ההתנהגות.
- * קביעת דרכים לעדכון מצטרפים חדשים לקהילת המכללה בדבר ההתנהגות המצופה מהם.
- * קביעת דרכים ואחראים לתחזוקה שוטפת של ההתנהגות שהושגה, לאחר סיום כל שלבי ההטמעה.

התשתית שתיבנה תשמש את הפרויקטים השונים, שלהצלחתם נדרש שינוי בהתנהגות של כל באי המכללה, כאשר יתגבשו כל אחד בזמנו.

משאבים דרושים לביצוע

המשאבים המשמשים את ועדת ההוראה במכללה, שתהווה המסגרת לתהליך.

לוח זמנים במהלך סמסטר א' של שנה"ל תשע"א.

